

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 598 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr Baxtiyor Islamov	8
Kichik biznesni rivojlantirishda “yashil” iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G’oipnazarov	10
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System ... Zufarova Nozima Gulamiddinovna	16
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko’rsatkichlari va ekologik muammolar Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	24
Yashil budjetlashtirish va uni O’zbekistonda joriy etish istiqbollari Meyliev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	30
Iqtisodiyotda ta’lim va fan integratsiyasining asosiy yo’nalishlari Yormatov Ilmidin Toshmatovich	35
Transport vositalari va yo’llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir Agzamov Shaxboz Akmalovich	39
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish A. X. Salamov	44
Biznes-reja baliqchilik xo’jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida Dosmurotova Shaxista Kengashovna	48
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog’liqligi Axmediyeva Aliya Toxtarovna	55
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	63
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo’llari Shamsiyev Nodir Muratovich	67
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari Shagazatov Oybek bahodirovich	72
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo’nalishlari Davlatov Sanjar Abdimannonovich	76
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	80
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformsiyaning muhim yo’nalishlari Yuldasheva Kamola Miraliyevna	84
O’zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida) Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	89
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi Nazarova Umida Avazovna	94
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	98
Globallashtirish sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish Mirzayev Musurmon Umidullayevich	103
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o’rni va ahamiyati Fayziyeva Aziza Azamat qizi	108
Ta’lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	113
Ta’minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	119
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	123
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан Абдурахманова Матлуба Махамадаминовна	129

Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	135
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	141
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari:	
Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	148
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	154
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	159
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarining faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	167
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	170
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности.....	175
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	179
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	184
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	188
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	193
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	197
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlar.....	203
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	207
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	213
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	221
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi	
instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	226
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash	
metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi).....	234
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	245
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	
Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	250
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	256
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati	
samaradorligini yanada oshirish.....	260
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	266
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari.....	274
Sobirov Otabek Olimjonovich	

Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	277
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabillik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	281
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	284
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	288
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	293
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtrishda tahlil qilish.....	297
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari	302
Abdullayev Boburjon Akbaraliyevich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	306
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	310
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	314
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	319
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	325
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	329
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирйўлийўловчи”	332
Н. Э. Кахорова	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	337
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	342
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari	348
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	353
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	
Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati.....	357
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	362
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdanova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	369
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО “Hududgazta'minot”	373
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	378
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi.....	381
Bobayev Isroiljon Abdinabiyeich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash.....	386
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	

O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	394
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	397
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funksiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	400
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari.....	409
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida).....	413
Karimov Bekzodjon Ilxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	420
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	426
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	432
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	437
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане.....	443
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	448
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari	453
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	460
O'lokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	463
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	469
Xalmuxamedova Zebaxon Babaxanovna	
Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	473
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	480
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	487
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini instituttsional tahlil qilish mexanizmi.....	492
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	499
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	503
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	510
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	517
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	522
Sultanov Baxram Begdullayevich	

Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	526
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	534
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	539
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	543
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	548
Shukurov Ilxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	555
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi	560
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	564
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	570
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе	577
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni	580
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi	584
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida	591
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI YANADA RIVOJLANTIRISH INVESTITSİYALARNI JALB QILISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI

Sharipov Bobur Anvar o'g'li

PhD, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti iqtisodda matematik
metodlar kafedrasida katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining rivojlanish jarayonlari o'rganilgan, ularning erkin faoliyatlari uchun ishbilarmonlik muhitini yanada qulaylashtirish borasidagi chora-tadbirlar to'g'risida muallif yondashuvlari bayon etilgan. Shuningdek, bu sohadagi muammolar tahlili yuzasidan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, investitsiya, soliqlar.

Abstract: The article examines the development processes of small businesses and private entrepreneurship entities, and describes the author's approach to measures to make the business environment more convenient for their independent activities. Proposals were also developed for the analysis of problems in this area.

Key words: small business, private entrepreneurship, investment, taxes

Аннотация: В статье рассматриваются процессы развития малого бизнеса и субъектов частного предпринимательства, а также описывается авторский подход к мерам по созданию более удобной бизнес-среды для их самостоятельной деятельности. Также были разработаны предложения по анализу проблем в этой области.

Ключевые слова: малый бизнес, частное предпринимательство, инвестиции, налоги

KIRISH

O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi va davlat tomonidan tartibga solinishi faollashmoqda. Ishbilarmonlik muhiti tobora kengayishi kichik biznes subyektlarining rag'bat asosidagi faoliyatini ta'minlashga olib kelmoqdaki, ularning deyarli barcha tarmoqlardagi soni-yildan-yilga ortib bormoqda. 2024-yilni esa "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili" deb nomlanishi esa bu jarayonga yangi mazmun berdi. Binobarin, mamlakatda qabul qilinayotgan me'yoriy hujjatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari uchun yanada keng shart-sharoitlar yaratish, ularni erkin faoliyatini ta'minlash va amalga oshayotgan islohotlarni yanada chuqurlashtirish va liberallashtirishga yo'naltirilgan chora-tadbirlar o'z aksini topgan ^[1].

Xususan, 2022–2026-yillarga Mo'ljallangan yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish va ishbilarmonlik muhitini yaxshilash borasida "tadbirkorlik subyektlarida masofaviy (onlayn) faoliyat ko'rsatish imkoniyatlarining mavjudligidan hamda ularning ixtisoslashuvidan kelib chiqib, litsenziya va boshqa ruxsat etuvchi hujjatlarni olish tartib-taomillari quyidagilarni inobatga olgan holda soddalashtirish"dek ustuvor vazifalar belgilangan. Ularni amalga oshirish bo'yicha chora-tadbirlarni tatbiq etish shu kundagi islohotlarimizning mazmunini tashkil etadi ^[3].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning jahon mamlakatlari iqtisodiyotidagi ahamiyati tobora ortib bormoqda. Agar respublikamizda bu sohaga e'tibor, asosan, ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirish vazifalariga bog'liq holda keng avj olgan bo'lsa, boshqa mamlakatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ustuvor ahamiyatlarini tan olish hamda ularni rivojlantirish uchun chora-tadbirlar majmuyini ishlab chiqish ancha ilgari boshlangan. Darhaqiqat, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ustuvor darajadagi mavqeni egallashi va ayni paytda davlatning tarkibiy-iqtisodiy siyosatida ustuvor bo'g'in sifatida baholanishi deyarli barcha mamlakatlar uchun xos bo'lgan umumiy belgilardan biri hisoblanadi.

XX asr buyuk iqtisodchisi, Avstriya maktabining asoschisi Yozef Shumpeter (1883–1950-yillar) “Tadbirkorlikning jamiyat ijtimoi–iqtisodiy taraqqiyotidagi hal qiluvchi rolini u bo‘lmagan joyda juda his qilish mumkinligini” ta’kidlaydi. Yozef Shumpeter tadbirkorlikning harakatchan iqtisodiy jarayondagi rolini, uning yaratuvchanlik funksiyasini aniqlaydi, tadbirkorning psixologik qiyofasini chizadi. Shu asosda, tadbirkorlik iqtisodiyotni harakatlantiruvchi asosiy kuch ekanligini asoslaydi. Tadbirkorlikka ayrim hollarda o‘z-o‘zidan mavjud bo‘lgan narsa deb, e’tiborsizlik bilan qarashlarni tanqid qilib, tadbirkorlik bo‘lmagan iqtisodiyotni tasavvur qilib ko‘rishni tavsiya etadi. U tadbirkorning energiyasi, irodasi, intilishi investitsiya siklini harakatga keltiradi, texnikaviy taraqqiyotning yuqori cho‘qqisiga ko‘tarilish imkon yaratadi, inqirozga uchragan iqtisodiyotni qayta jonlantiradi va tiklaydi, deb e’tirof etadi [4].

Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti 1929–1933-yillardagi og‘ir siklik tanazzulni boshdan kechirayotgan bir paytda J.M.Keyns o‘zi – bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyasini o‘rtaga tashladi. Bu nazariyasini u “Bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyasi” nomli asarida (1936-yil) bayon etib, nobarqaror rivojlanish sharoitida davlatning iqtisodiyotga aralashuvi zarurligini asoslab berdi. Uning fikricha moliyaviy kategoriyalar – davlat xarajatlari ana shunday aralashuvning instrumentlari hisoblanishi kerak. Ularning shakllanishi, tarkibiy tuzilmasi va o‘ssishi “samarali talab”ga erishishning muhim omillari bo‘lmog‘i lozim. Davlat xarajatlarining o‘ssishini kamaytirish uchun tadbirkorlik faoliyatini jonlantirish va milliy daromad ko‘payishini ta’minlash kerak. Bu ishsizlikka ham barham berishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

J.M.Keyns soliqlar va ularning asosiy “psixologik qonun”ga ta’siri masalalariga ham alohida ahamiyat berdi. Ana shu “qonun”ga muvofiq, insonlar o‘z iste’mollarini oshirib borishga moyil ekanligini, lekin bu moyillik ular daromadlarining oshganchalik darajasida emas. Bu, o‘z navbatida, tovarlarga bo‘lgan talabning pasayib ketishiga va ishlab chiqarish qisqarishiga olib kelishini isbotladi. Davlat ana shunday “qonun”ning paydo bo‘lishiga to‘sqinlik qilishi hamda soliq tushumlari, qarzar hisobidan o‘z xarajatlarini oshirish yoki turli usullar orqali xususiy investitsiyalarni rag‘batlantirish yo‘li bilan yetmayotgan talabni to‘ldirishi kerak degan fikrni ilgari surdi. Uning formulasi quyidagicha:

$$J + S = I + Dx$$

Bu yerda: J – jamg‘armalar;

S – soliqlar;

I – investitsiyalar;

Dx – davlat xarajatlari.

J.M.Keyns ishlab chiqarishning monopollashuvi sharoitida iqtisodiyotni tartibga solishga yo‘naltirilgan va prinsipal jihatdan yangi bo‘lgan moliya nazariyasini ishlab chiqqan. 1970-yillarga qadar sanoati taraqqiy etgan ko‘pgina mamlakatlar moliyaviy siyosatining asosini tartibga solish bo‘yicha keynscha nazariyaning boshlang‘ich holatlari (nuqtalari) tashkil etdi [5].

Buni ko‘plab rivojlangan mamlakatlar amaliyotida kuzatish mumkin. Masalan, AQSHda 1953-yildayoq Kongress tomonidan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik ma’muriyati tuzilgan bo‘lsa, Yaponiyada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish umumdavlat dasturini amalga oshiruvchi davlat milliy markazi tarmog‘i tashkil etildi. Ilk bor o‘tgan asrning 40-yillari oxirida vujudga kelgan bunday markazlar faoliyati hukumat qoshidagi kichik va o‘rta korxonalar boshqarmasi tomonidan tartibga solinib turiladi. AQSHda 1953-yili qabul qilingan “Kichik biznes to‘g‘risida” qonunda: “Mamlakatning xavfsizligi va farovonligi kichik biznesning mavjud va salohiyatli imkoniyatlarini rivojlantirish va rag‘batlantirishsiz ta’minlanishi mumkin emas”ligi ta’kidlangan edi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan milliy siyosatlar tizimida Janubiy Koreya amaliyoti alohida e’tiborga molik. Bu mamlakatda bir tomondan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish bo‘yicha qator davlat institutlari shakllantirilgan, ikkinchi tomondan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rag‘batlantirish tizimi shunday takomillikka egaki, bunda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari bozor sharoiti, raqobat muhiti uchun moslashishi, o‘zlarida “immunitet”ni shakllantira olmog‘i shart hisoblanadi.

2000-yilning 15-iyunida Italiyaning Boloniya shahrida 46 mamlakat ishtirokida o‘tkazilgan konferensiyada qabul qilingan “Kichik va o‘rta tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash siyosati bo‘yicha Boloniya xartiyasi”da ishtirokchilar tomonidan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning bir qator ahamiyatli jihatlari e’tirof etilgan. Xususan, ijtimoiy hayotdagi eng muhim qirralari sifatida, uning yangi ish o‘rinlarini yaratish, mintaqaviy va mahalliy xo‘jaliklar rivojlanishida yetakchi mavqega egaligi, ijtimoiy hamjihatlikni ta’minlash, tarkibiy iqtisodiy o‘zgarishlarni boshdan kechirayotgan mamlakatda iqtisodiy muammolar keskinligini yumshatish hamda aholi qo‘shimcha daromdlari manbayi sifatida kambag‘allik darajasini pasaytirish kabilarga alohida urg‘u berilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Fransiyada mayda hamda kichik biznes korxonalari bir-biridan tafovutlanib, mayda biznesda barcha korxonalarining 90,3 %i va ish bilan band xodimlarning 20 %i, kichik biznesda esa barcha ish bilan band xodimlarning 47,9 %i faoliyat yuritadi. Sanoatda yangi korxonalarning 97 %i kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka to'g'ri keladi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning roli qurilishda, savdoda, mehmonxona xo'jaligi va umumiy ovqatlanishda, shuningdek, xizmat ko'rsatish sohasida, ayniqsa, yuqori.

Gollandiyada kichik biznes korxonalari barcha xususiy biznes korxonalarining 98,5 % ini qamrab olgan. Ularning 90 %i kichik korxonalar sirasiga kiradi. Kichik biznes korxonalarida xususiy sektorda bandlarning yarmidan ko'prog'i ishlaydi. Xizmat ko'rsatish sohasidagi bandlikning nisbatan yuqori darajasi bo'yicha Niderlandiya Yevropa Ittifoqi mamlakatlari orasida yetakchi o'rinda ^[4].

AQSHda keyingi yillarda kichik korxonalar (sotishdan tushgan mablag'i miqdori 19 ming dollargacha bo'lgan korxonalar) soni ikki baravar ko'paydi va 10 mln.ga yetdi. Hududdagi barcha korxonalarning 95 %i kichik korxonalardir. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yalpi milliy daromad o'sishining yarmini tashkil etadi. Agar o'tgan asrning 80-yillarida 50 ta yirik korporatsiya 3,5 mln. ish o'rnini qisqartirgan bo'lsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida 20 mln. yangi ish o'rnini tashkil etilgan.

Buyuk Britaniyadagi firmalarning deyarli 96%i kichik biznes sohasiga taalluqli. Ularga barcha ishchi kuchining 25%i hamda yalpi milliy daromadning taxminan 20 %i to'g'ri keladi.

Germaniyada 2 mln.dan ortiq kichik biznes va xususiy tadbirkorlik korxonalari faoliyat ko'rsatib, ularda iqtisodiy jihatdan faol aholining qariyb 75 %i mashg'ul. Bu korxonalar mamlakatda ishlab chiqarilayotgan yalpi milliy daromadining 50 %ini bermoqda.

Umuman olganda, kichik sanoat korxonalari xalqaro federatsiyasi hisob-kitoblariga ko'ra, kichik korxonalar hissasiga ishlab chiqarilgan mahsulotlarning taxminan 50 %i, kapital qo'yilmalarining esa 30 %idan ko'prog'i to'g'ri keladi. AQSH, Germaniya, Angliya, Italiya, Yaponiya kabi mamlakatlarda ish o'rinlarining 2/3 qismi kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda yaratiladi ^[5].

Odatda, barcha ish bilan bandlarning yarmidan ko'prog'i mayda va kichik korxonalarda ishlaydilar. Kichik biznes korxonalarining investitsiyalar, qo'shilgan qiymat va oborotning umumiy hajmidagi ulushi juda salmoqli 20 % dan 60 % gachani tashkil etadi.

Xorijiy davlatlar iqtisodiyotida kichik biznes hissasining bu qadar salmoqli ekanligi aslo uning o'z rivojlanishda hech qanday to'siq va muammolar yo'qligini bildirmaydi. Binobarin, xorijda ham soha rivojlanishida o'ziga xos muammolar mavjud. Bunday muammolar sirasiga quyidagilarni kiritish mumkin:

- ko'pincha ishlab chiqarishni tashkil etish va kengaytirish uchun talab qiluvchi xususiy mablag'lar hajmi yetarli bo'lmasligi;
- bunday korxonalarning bozor konyukturasi o'zgarishiga o'ta sezgirligi va bog'liqligi;
- o'ta qattiq raqobat sharoitida faoliyat ko'rsatish zarurligi;
- kichik biznes korxonalari ayniqsa, faoliyatning yangi sohalaridagi firmalar doimiy ravishda yuqori tavakkalchilik sharoitida faoliyat yuritishi;
- tashkil topish davridagi qator to'siq hamda qiyinchiliklar va h.k.

Shu bois deyarli barcha mamlakatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishini tartibga solish, faoliyat uchun qulay sharoit yaratish hamda turli to'siqlar ta'sirini cheklab turish maqsadida yo'l xaritalari ishlab chiqilgan. Jumladan, Yevropa Ittifoqi doirasidagi kichik korxonalarga nisbatan davlat siyosatining asosiy maqsadlarini quyidagicha ifodalash mumkin:

- kichik korxonalarning rivojlanishi uchun qulay bozor sharoitlarini yaratish;
- bozor munosabatlarida tomonlarning o'zaro teng huquqliligini qo'llab-quvvatlash;
- raqobat muhitini hamda iqtisodiy faollikning harakatchanligini ta'minlash;
- yangi ish o'rinlarini, ayniqsa, ishsizlik muammosi keskinlashgan hududlarda barpo etish;
- raqobat keskinlashuvi natijasida kelib chiquvchi ijtimoiy oqibatlarini, sarf-xarajatlarni kamaytirish.

Gollandiyada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka nisbatan davlat siyosatidagi asosiy holat shunday qoida hisoblanadiki, unga ko'ra tadbirkor o'z faoliyati uchun to'la javobgar bo'ladi, hukumat esa yordamchi rolni o'ynaydi.

Fransiyada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solishning asosiy maqsadi bandlik va raqobatbardoshlik darajalarini o'stirishdan iborat. U o'z ichiga bevosita tartibga solishni, ish muhitini yaxshilashni, bilvosita yordamning turli ko'rinishlarini oladi.

Germaniya kichik va mayda korxonalarga nisbatan yurgizayotgan davlat siyosati ularning raqobatbardoshligini oshirish tadbirlariga, turli soliq-moliyaviy imtiyozlarga, shuningdek, iqtisodiyotdagi tarkibiy o'zgarishlarga moslashishiga asoslanadi. Bunda davlat ularga yirik korxonalar bilan raqobatlashish uchun teng sharoitlar yaratib berishga intiladi.

Italiyada so'nggi yillarda yuqori xavf-xatar bilan bog'liq bo'lgan kapitalga erishish imkoniyati bor korxonalarni moliyalashtirishga qiziqish ortdi. Shu maqsadda kichik korxonalarning yopiq turdagi investitsiya fondlari tashkil etildi. Bunday fondlar birjada ro'yxatdan o'tmagan korxonalarga mablag'larni qo'yadilar. Fondning kapitali davlat obligatsiyasi ko'rinishida investitsiya qilinishi mumkin emas. Shuningdek, boshqa yopiq fondlar tomonidan chiqarilgan aksiyalarga investitsiya qilish ham taqiqlanadi. Fondga o'z aksiyalari ulushiga ega bo'lgan kompaniyalar aksiyalarini sotishdan foyda olish yopiq fondning maqsadi hisoblanadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik korxonalari iqtisodiyotda raqobat muhiti shakllanishidagi rolini to'la amalga oshirishlari hamda unda sezilarli ta'sir o'tkaza olishlari uchun ma'lum shart-sharoitlarga ega bo'lishlari lozim. Jumladan, bu soha samarali faoliyat ko'rsatishida unga xizmat ko'rsatuvchi bozor infratuzilmasi masalalarining ahamiyati beqiyos. Bu borada ko'plab xorijiy mamlakatlarda, jumladan, AQSHda ham ancha taraqqiy etgan tizim amal qiladi: kichik biznes va xususiy tadbirkorlikga ko'maklashish va uni qo'llab-quvvatlash ko'plab nohukumat va jamoat tashkilotlari tomonidan ham amalga oshiriladi. Ular qatoriga kichik biznes va xususiy tadbirkorlik manfaatlarini ilgari suruvchi kichik biznes uyushmasi; 40 dan ortiq milliy tashqi savdo uyushmalari; 3,5 mingdan ortiq milliy savdo tashkilotlari, 40 mingdan ortiq mahalliy tashkilotlar, klublar va guruhlar kiradi [4].

Fransiyada texnoparklar yoki inkubatorlarni tashkil etish bo'yicha umummilliy siyosati mavjud emas. Bu borada tashabbus mahalliy hokimiyatlar qo'lida. Ularning turli ko'rinishlari mavjud: o'qitish, ilmiy-tadqiqot ishlari, xizmat ko'rsatish, yerni ijaraga berish va hokazo.

Niderlandiyada 36 ta savdo palatasi mavjud. Barcha firmalar savdo palatasida ro'yxatdan o'tgan bo'lishlari va har yillik badalni to'lashlari lozim. Palatalar hukumatdan subsidiyalar olmaydilar. Ular asosiy faollikni konsalting xizmatlari ko'rsatish borasida namoyish etadilar. Bevosita o'qitish, maslahat berish va kengash xizmatlarini ko'rsatish borasida 12 ta mintaqaviy institutlardan iborat tarmoqqa ega bo'lgan mustaqil tashkilot – kichik korxonalar instituti faol shug'ullanadi.

Yaponiyada 500 ta mahalliy savdo-sanoat palatasi hamda ularning filiallari kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka turli ko'rinishidagi moliyaviy, maslahat berish kasbiy jihatdan tayyorlash yordamini ko'rsatadilar. Davlat kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini Kichik biznes moliyaviy korporatsiyasi, Milliy moliyaviy korporatsiya va "Soko-Chukin Banki" orqali budjetda jamg'ariluvchi kichik korxonalarni qo'llab-quvvatlashning maxsus fondi hamda xalq fondi orqali moliyalashtiradi [7].

Shuningdek, Yaponiyada kichik biznes va xususiy tadbirkorlik uchun keng imtiyozli soliq tizimi qabul qilingan bo'lib, u quyidagilarni ko'zda tutadi:

- yakka tartibdagi kompaniyaning soliqqa tortilishi lozim bo'lgan daromadidan korxona egasi va uning oila a'zolari mehnatiga haq to'lash bo'yicha shartli miqdorini chegirib tashlash;
- kichik korxonalar uchun soliqlarning quyi stavkalari; kichik korporatsiyalar foydasining bir qismini soliqqa tortishdan himoya qilish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Agar kompaniyada davlatning ustuvor dasturlaridan birida ishtirok etsa, qo'shimcha soliq imtiyozlariga ega bo'lishi mumkin.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish borasidagi xorijiy tajribalar shuni ko'rsatdiki, har bir mamlakatda, shu jumladan, O'zbekistonda ham iqtisodiyotning ichki xususiyatlaridan kelib chiqqan holda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solishning samarali chora-tadbirlari tizimi ishlab chiqilishi va doimiy ravishda takomillashtirib borilishi kerak.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotda tadbirkorlik uchun qulay holat yaratib berish, jamiyatda kichik biznesga nisbatan samimiy munosabatni shakllantirish asosiy o'rinda turadi. Shuning uchun ham hukumatimiz tomonidan mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab bu sektorni rivojlantirishga jiddiy e'tibor qaratilmoqda.

Turli manbalar hamda rivojlangan va rivojlanish bosqichiga kirayotgan xorijiy mamlakatlarning bu boradagi tajribalarini o'rganish va tahlil etish jarayonidagi xulosalarimizga asoslanib mamlakat iqtisodiyotidagi kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning salmog'ini oshirishga tatbiq etishni maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risidagi Farmoni. . 2020-yil 2-mart, PF-5953. www.lex.uz

2. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Tadbirkorlik faoliyatining jadal rivojlanishini ta'minlashga, xususiy mulkni har tomonlama himoya qilishga va ishbilarmonlik muhitini sifat jihatidan yaxshilashga doir qo'shimcha chora- tadbirlar qabul qilinganligi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida". –T.: 2016-yil 29-dekabr, №O'RQ-418. www.lex.uz
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida. – T.: 2017-yil 7-fevral, PF-4947-sonli O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. "Jahon banki va Xalqaro moliya korporatsiyasining "Biznes yuritish" yillik hisobotida O'zbekiston Respublikasining reytingini yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida.–T.: 2019-yil 5-fevral, PQ-4160-sonli. www.lex.uz
4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. –T.: O'zbekiston, 2017. – 104 b.
5. Akbarova B.Sh. Xorijiy davlatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish tajribalari va uning O'zbekistonda qo'llanish imkoniyatlari// "Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy investitsiyalar, raqamli iqtisodiyot va innovatsiyaning roli: milliy va xorijiy tajriba" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. 28.03.2019 TDYUU, 2019.
6. Axunova O.E. Djo'rayev H.V. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy faoliyati va unga ta'sir etuvchi omillar. "O'zbekistonda moliyaviy sektorning rolini oshirish va unda ilg'or xorij tajribasidan foydalanish" mavzucidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. –T.: TMI, 2015.
7. Маширова Т.Н., Сабенова Б.Н., Сихымбекова А.М. Основные направления развития малого и среднего бизнеса: зарубежный опыт. // Ж. Экономика и финансы. №3. 2012. С. 31.
8. Aripov O.A., Shokirova G. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy jihatdan tartibga solishning xorijiy tajribalari. "O'zbekistonda moliyaviy sektorning rolini oshirish va unda ilg'or xorij tajribasidan foydalanish" mavzucidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. –T.: TMI. 2015.
9. B.K.G'oyibnazarov, X.O.Rahmonov, Sh.I.Otajonov, D.S.Almatova. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik – mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishni yuksaltirish omili. –T.: Fan, 2011.
10. S.S.G'ulomov. Tadbirkorlik va kichik biznes. –T.: TDIU, 2002.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.